

Nyírmada Nagyközség Önkormányzatának

Környezeti Fenntarthatósági Terve

1.	Bevezető.....	4
2.	Környezeti és környezetvédelmi helyzetkép.....	7
2.1.	A környezeti elemek állapota.....	7
2.1.1.	Levegő.....	7
2.1.2.	Vizek.....	9
2.1.2.1.	Felszíni vizek.....	9
2.1.2.2.	Felszín alatti vizek.....	10
2.1.3.	A szennyvíz felosztottsága, elvezetése:.....	11
2.1.4.	Föld.....	11
2.1.4.1.	Az előforduló általánosabb talajtípusok jellemzése.....	12
2.1.4.2.	Csernozjom talajok:.....	12
2.1.4.3.	Erdőtalajok.....	12
2.1.4.4.	Réti talajok.....	12
2.1.4.5.	Szikes talajok.....	13
2.1.5.	Természetvédelem.....	13
2.1.5.1.	Védett természeti értékek.....	13
2.2.	Település és épített környezet.....	14
2.2.1.	Infrastruktúra.....	14
2.2.1.1.	Úthálózat.....	14
2.2.2.	Köztisztaság, hulladékkezelés.....	15
2.2.3.	Épített környezet.....	16
2.2.4.	Lakosság (környezet-egészségügy).....	16
2.2.5.	Zaj- és rezgésterhelés.....	17
2.2.6.	A lakosság tudatformálása.....	18
3.	Fenntarthatósági tervek és célok.....	19
3.1.	A települési környezet tisztasága.....	19
3.1.1.	Csapadékvíz-elvezetés.....	20
3.1.2.	Zaj- és rezgés elleni védelem.....	20
3.1.3.	Levegőtisztaságvédelem.....	22

3.2.	Ivóvízellátás	24
3.3.	Energiagazdálkodás	25
3.4.	Zöldterület-gazdálkodás.....	26
3.5.	Természeti és építészeti értékek védelme	28
3.6.	Helyi közlekedésszervezés.....	28
3.7.	Az épített környezet védelme.....	29
4.	A célok eléréséhez szükséges intézkedési program.....	30
4.1.	Szervezéssel, intézkedéssel megoldható feladatok	30
4.2.	Településüzemeltetési többletköltséggel járó feladatok	32
4.3.	Beruházási és fejlesztési forrásokat igénylő feladatok	34
4.4.	Nagyberuházások megvalósítását igénylő feladatok	35
	Prioritások felállítása.....	36

1.Bevezető

Mi a fenntartható fejlődés?

Az emberiség, az egyes emberek és társadalmak közvetlenül vagy a gazdaság révén szükségleteik kielégítése érdekében természetes környezetükből veszik el azokat a javakat, amelyeket a földi rendszer létezése óta felhalmozott. A fenntarthatóság biztosítása azt kívánja tőlünk, hogy a jelen és jövő generációk létfeltételeihez szükséges természeti és épített környezet minőségét, értékeit megőrizzük. Ettől a rendszertől az ember annyit és olyan körülmények között vehet el, hogy ne sértse saját létkielégítésének jövőbeli esélyeit. A fenntartható fejlődés célja mindezek értelmében az emberi társadalom fenntartása.

Ebben a feladatban a környezet feltételként jelenik meg, amely azt jelenti, hogy addig a mértékig használhatjuk természetes környezetünk erőforrásait, amíg nem sértjük annak megújulási lehetőségét. A gazdaság a társadalom fenntartásának és ezen keresztül a környezet használatának eszköze. Ezt az eszközt bölcsen, a társadalom hasznára, a környezet sérelme nélkül kell használnunk.

A klímaváltozás kockázata két módon jut érvényre: egyfelől visszafordíthatatlan vagy csak igen nagy erőfeszítésekkel korrigálható veszteségeket (emberi egészségkárosodás/többlethalalozás, pótolhatatlan biodiverzitás csökkenése, módosuló hidrológiai ciklus stb.) okoz, másfelől tekintélyes anyagi erőforrásokat (védekező, helyreállító tevékenységek növekvő ráfordításai) von el a további fejlődéstől-fejlesztésektől.

Ezért a növekvő klímaváltozás korunk egyik legfenyegetőbb, un. fenntarthatatlan folyamata. A klímaváltozás elleni védekezés, valamint az ahhoz történő kényszerű alkalmazkodás egyik leghatékonyabb rendezőelve a manapság világszerte és hazánkban is egyre nagyobb figyelmet keltő: fenntartható fejlődés (a tov.: FF) gyakorlata

A fenntartható fejlődés lényege: olyan fejlődési-fejlesztési folyamatok együttese, amely az életminőség hosszú távú, egyenletesen biztosítható javulását szolgálja az adott ökológiai keretek között. Ezért a természeti erőforrásokkal, a környezettel való fenntartható gazdálkodásnak együtt kell érvényesülnie a jólét elérését, megtartását elősegítő gazdasági fejlődéssel, valamint a szociális esélyegyenlőség folyamatos növelésével - a FF fogalmában tehát a gazdasági, társadalmi fejlődést egységben kell értelmezni az ökológiai fenntarthatósággal (Szlávik 2004). Mára a fenntarthatóság

jelentősége a nemzetközi és nemzeti intézmények célkitűző és tervező-stratégiai tevékenységében olyan domináns szerepet tölt be, hogy joggal említhetjük a XXI. század elejének „civilizációs fordulataként” (Gáthy 2005).

Az EU a tagállamok mellett felkért társult országokat is, hogy az EU stratégiával összhangban készítsék el saját stratégiájukat. A Bizottság a fenntartható fejlődés stratégiáját meghatározó alapelvekről szóló, 2005-ben született deklarációja szerint az Unió elkötelezett a fenntartható fejlődés mellett, amely minden politikáját és cselekedetét meghatározza. Az Unió megújított Fenntartható Fejlődés Stratégiájának jóváhagyása a 2006. júniusi Európai Tanács napirendjén szerepelt.

1992-ben Rio de Janeiróban rendezett ENSZ Környezet és Fejlődés Konferencián elfogadott „Agenda 21” program („LA 21”) értékelése kapcsán fogalmazódott meg a fenntartható fejlődés helyi, lokális programja.

Ezzel a modellel - általános „receptúrával” - a cél az, hogy elveket (vezérfonalat) fogalmazzon meg a helyi önkormányzat(ok), valamint a helyi lakosok, közösségek számára a fenntarthatóság tennivalóinak, helyi programjának kidolgozása, megvalósítása érdekében.

A „LA 21” program az általános érvényű fenntartható fejlődés konkrét, gyakorlati megvalósítását a helyi adottságok, érdekek alapján, az önkormányzat és a helyi lakosok, közösségek széleskörű együtt munkálkodásával javasolja folytatni. Az alapfeladat itt a helyi hatáskörben befolyásolható fejlődés (beruházások, fejlesztések, felújítások, intézkedések, szabályozás stb.) olyan irányú alakítása, amely mind jobban előtérbe helyezi „a helybeni” életminőség, környezeti állapot javítását, valamint a helyi erőforrások - talaj, vízkészlet, energia, emberi- és jövedelemtermelő erőforrások stb.- tartamos, azaz nem kimerítő kiaknázását. További fontos elvárás, hogy valamennyi nem helyi erőforrásra támaszkodó, de helyi felhasználásban szerepet játszó beruházó-fejlesztő, termelő-szolgáltató- és fogyasztó törekedjen a fenntarthatóságot figyelembe vevő megoldások, eljárások igénybe vételére, szokások kialakítására. Ennek megvalósíthatóságát a megfelelő politikai akarat megléte és helyi társadalmi-közösségi kultúra jellege együttesen szabja meg és egy racionális tervezési folyamat útján kimunkált stratégia foglalja rendezett keretbe.

Az FFNS (fenntartható fejlődés nemzeti stratégia) globális összefüggéseket is tükröző, nemzeti szintű prioritásai és fókuszai - az előzőekkel is összefüggésben - a következők: (a) a gazdaság anyag- és energiaigényességének racionalizálása; (b) a fenntarthatatlan társadalmi folyamatok kezelése és szabályozása; (c) környezeti rendszerek fenntartható hasznosítása. Noha a fenntarthatóság ökológiai-természeti korlátai eltérő kockázatokat hordoznak és különböző súlyúak, mára az egyik leghangsúlyosabb problémakört: a klímaváltozásból eredő emberi- társadalmi következmények jelentik (Al Gore 2006). Ezért a klímaváltozás hatásai elleni védekezésre történő felkészülés - a klíma-

alkalmazkodás - a globális, regionális és helyi fejlődés fenntarthatóságának egyik hangsúlyos részterületévé lépett elő.

A FF környezeti szempontjainak figyelembe vétele az Európa Terv keretében benyújtott pályázatnál:

Az Európa Terv projektjeinek tervezésekor javasolt eljárás a környezeti fenntarthatóságra történő hivatkozás és az azt szolgáló tervezett, gyakorlati törekvések bemutatása: ezért a pályázónak a környezeti fenntarthatóság elvének érvényesítését a pályázati dokumentáció egészében (célok, tevékenységek és eredmények stb.) érvényre kell juttatnia. A környezeti fenntarthatósággal kapcsolatos tevékenységét összefoglalóan is értékelnie kell a pályázati adatlap megfelelő pontjaiban. A FF reális és ténylegesen érvényesíthető szempontjainak pályázatba történő megfelelő beépítése így “versenyelőnyt” jelent a pályázat elbírálása során.

2. Környezeti és környezetvédelmi helyzetkép

A környezetvédelmi program megalapozásához szükséges a környezeti állapot felmérése, a kialakult helyzet értékelése a problémák azonosításához és jellegük, súlyosságuk, megoldási lehetőségeik megítéléséhez.

Meg kell vizsgálni, hogy a település környezetfejlesztési terve, a település általános rendezési terve és az egyes település részek részletes rendezési tervei is tartalmazzanak-e környezetvédelmi munkarészeket. Ezek, valamint a környezetminőségi adatok, fejlesztésekkel összefüggő információk jó háttérrel szolgálnak a helyzet-értékeléshez, a megoldást igénylő problémák azonosításához.

2.1. A környezeti elemek állapota

2.1.1. Levegő

Magyarország levegőminőségi helyzete – az utóbbi évtizedekben, a nagy mennyiségben kibocsátott „hagyományos” légszennyező anyagok emissziójának csökkenése ellenére – sok területen még mindig nem kielégítő.

Nyírmada közelében országos mérőállomás nincs, így konkrét emissziós levegő-szennyezettségi adatok hiányában csak térségi mérési eredmények alapján jelenthetjük ki, hogy az alap légszennyezettség nem jelentős.

A levegő minőségét a természeti tényezők mellett (talajviszonyok, uralkodó szélirány, csapadék, stb.) elsősorban a mező- és erdőgazdálkodás, az ipar- és szolgáltatóipar, a közlekedés, valamint a lakossági tüzelés határozza meg.

- ***Egyedi és lakossági fűtések***

A vezetékes gázzal ellátott lakások aránya a településen 70%. Bízható, hogy a gázbekötések száma folyamatosan bővülni látszik, mely a vegyes tüzelésű lakóházak folyamatos csökkenését eredményezi. A jelenleg magas számú, a vegyes tüzelést alkalmazó lakóházak elszórtan vannak jelen a településen, így a tüzelés okozta légszennyezés koncentrációja nem lehet jellemző.

A fajlagos értékek alapján szorgalmazni kell a gázellátó rendszerre való további rácsatlakozást. Gáztüzelés esetén a füstgázok kedvező légszennyezőanyag kibocsátása mellett igen fontos, hogy nem keletkezik a vegyestüzelésre jellemző salak és hamu, mely kiporzása révén, illetve hulladékként (elhelyezési problémák) okoz zavaró hatást.

- **Közlekedési eredetű légszennyezőanyag-kibocsátás**

A települést közvetlenül érinti a 41-es főút, az átmenő forgalom miatt jelentős mértékű légszennyezőanyag-terhelés éri a nyomvonalak melletti lakókörnyezetet, így a forgalom növekedése indokolja a település közlekedési útjainak fejlesztését, korszerűsítését.

A főútról letérve jelentős a porfelverődés lehetősége, mely erősebb széljárás esetén nagy mennyiségű porterhelést eredményezhet a lakóterületeken.

A légszennyezőanyag-terhelés csökkentése érdekében meg kell oldani az eddig még szilárd burkolattal el nem látott lakóutcák pormentesítését, csapadékos időjárásban a sárfelhordások megszüntetését, az útpadkák rendezését a szállítójárművek műszaki állapotának folyamatos ellenőrzését.

- ***Egyéb tevékenység***

A településen jelenleg nem folytatnak olyan jelentős légszennyező hatású tevékenységeket, mely jelentős határérték túllépést eredményezne. Az ipari eredetű légszennyezőanyag-terhelés zömében szintén hőenergiatermelésből (fűtés és melegvíz) származik, valamint technológiai eredetű.

A távolabbról érkező légszennyezés mértéke sem számottevő. A technológiai eredetű levegőterhelés tehát elenyésző, a nitrogén-dioxid és kén-dioxid kibocsátás mind a fűtési, mind a nyári félévben megfelelő, nincs határérték túllépés.

2.1.2. Vizek

2.1.2.1. Felszíni vizek

A Tisza -völgy jelentős ökológiai folyosó szerepet tölt be. Európa nagy vízfolyásaihoz hasonlítva a Tisza és közvetlen vidéke még mai formájában is az egyik legtermészetesebb állapotú folyóvölgy.

A 19. században alakult ki a Tisza folyó holtágrendszere. Többségük a folyószabályozás révén jött létre, mások a túlfejlett kanyarulatok természetes lefűződése során alakultak ki. A Tisza szabályozás után a táj jellege és adottságai jelentősen megváltoztak. Az anyamedertől elváló folyószakaszok, holtágak új életet kezdtek élni, ugyanakkor mégis megőrizték a korábbi, természetes környezetüket, élővilágukat.

A Tisza-völgyben összesen 80 darab 4 ha-nál nagyobb területű holtág van. Értékük ökológiai, természetvédelmi, környezetvédelmi, gazdasági, rekreációs szempontból is felbecsülhetetlen. Jelenleg azonban ezek a vízterek nagyon különböző állapotúak, sokféle hasznosítási igénybevételnek vannak kitéve.

A Tisza-vízgyűjtő vízminőségének ellenőrzését országos törzshálózati monitoring rendszer keretében 1990 óta a környezetvédelmi főhatóság Tisza-menti területi szervei, a környezetvédelmi felügyelőségek végzik.

2.1.2.2. Felszín alatti vizek

A település közigazgatási területén hidrogeológiai szempontból kétféle víztípust lehet elkülöníteni.

2.1.2.2.1. Talajvíz:

Napjainkban a talajvizek már egyre kisebb a szerepet játszanak az ivóvíz-ellátásban, ugyanakkor öntözési célokra növekvő mennyiségben használják fel.

Általánosságban elmondható, hogy közműves pleisztocén összleten belül a felszíni eredetű szennyeződéseknek legjobban kitett talajvíz magas (8-10 mg/l) vastartalmú, ugyancsak magas ezekben a vizekben a felszíni eredetű elszennyeződésre utaló ammónium-, nitrát-, nitrit-ion mennyisége, sok helyen szulfátosak, magas sótartalmúak és bakteriológiailag is erősen kifogásolhatóak. Számos esetben a nehézfém komponensek is magas koncentrációban mutatható ki bennük.

2.1.2.2.2. Rétegvíz:

A rétegvíz jórészt csapadékvíz, ill. talajvíz eredetű. Csak a mélyebb és zártabb - főként hévizet adó - rétegekben tározódó víz származik nagyjából tárolt készletekből. A fő ivóvízadó rétegösszlet alsó határa 500-550 m-nél, felső határa pedig 50 m alatt húzható meg.

A rétegvizek szennyeződése sokkal veszélyesebb, mivel a felszín alatti víz lassan mozog és cserélődik. A fokozott védelem azért is indokolt, mivel a Kárpát-medence víztartó rétegei a medence belseje felé lejtnek. Így, ha a rétegvíz szennyeződik, az nem távozik el a medencéből, öntisztulása pedig igen lassú folyamat. Éppen ezért rendkívül fontos felszín alatti vizeink minőségének a védelme. Minősége megőrzése érdekében védeni kell az ún. tápláló területeket. A felszín alatti vizek vízkészletének és vízutánpótlásának meghatározása jóval bizonytalanabb a felszíni vizekhez képest. A felszín alatti víz is a lejtés irányába mozog, ennek megfelelően a rétegvíz-utánpótlás főleg a medenceperemi hegyvidékek felől érkezik. Rétegvíz-fogyasztásunk már túl van azon az értéken, amennyit a természet képes utánpótolni.

A rétegvizek jellegüket tekintve kalcium-, magnézium-, helyenként alkáli-hidrogénkarbonátosak, 13-22 C⁰ hőmérsékletűek, összes sótartalmuk pedig 400-500 mg/l körüli. A vízmű kútjainknál a vas-mangán tartalom kívül az ammónium-ion tartalom is magas. Előbbi a megoldott vízkezelési technológia következtében különösebb gondot nem jelent, utóbbi a kutak vizének közös vezetékre kerülése, keveredése miatt, a vízművek üzeme szempontjából jelenleg még nem okozott különösebb problémát. Vannak olyan vízminőségi komponensek melyek vizsgálata nem általánosan elterjedt. Így esetleg csak bizonyos célirányos vizsgálatok esetén derül ki azok jelenléte.

2.1.3. A szennyvíz felosztottsága, elvezetése:

A közcsonna-hálózat kiépítése érdekében a 2000-es évek elején az egész Baktalórántházai kistérségben jelentős erőfeszítések történtek, melynek eredményeképpen ma minden harmadik lakás szennyvízelvezetése megoldott – sajnos ez az érték még mindig csupán az országos arány fele. A kistérségben tizenegy település területén nincs kiépített szennyvízhálózat, ezek közül három 2000 fő fölötti lakosságú (Apagy, Nyírkarász, Ófehértó). Az egy km közüzemi vízhálózatra jutó közüzemi szennyvízcsatorna hálózat hosszát tekintve a megyében Vásárosnaményi kistérség után ez a második legrosszabb mutatójú kistérség.

2002 évben a településen 100%-os mértékben kiépült a szennyvízcsatorna hálózat, a szennyvíz tisztítás a mai környezetvédelmi előírásoknak megfelelő technológiával történik.

2.1.4. Föld

A Tisza vonalától az Északi középhegység felé haladva az alábbi talajtípusokkal találkozhatunk:

A folyó közvetlen parti sávját fiatal nyers öntés, illetve réti öntéstalajok borítják. Ezt követik a réti- illetve sztyeppesedő réti szolonyecok, ezek felszínborítása a legnagyobb. Északkeleti irányban viszonylag nagy területen található alföldi mészlepedékes csernozjom, illetve kisebb területen mélyben sós alföldi mészlepedékes csernozjom. Nyugat felé kisebb arányban réti csernozjomot, nagyobb arányban szolonyeces réti talajtípust találhatunk. A Bükkalját elérve vékony sávban réti talajt, a lejtőkön pedig csernozjom barna erdőtalajokat találunk.

A kistérség talajának és éghajlatának specifikus tulajdonságai bizonyos növények esetében kedvezőek. A kistérség területének 30,4%-át borítja erdő (őshonos tölgyesek, akác ésnyárfélék).

2.1.4.1. Az előforduló általánosabb talajtípusok jellemzése

2.1.4.2. Csernozjom talajok:

Az Alföldre jellemző kontinentális talajtípus, általában mély termőréteggel, jó vízgazdálkodási tulajdonságokkal rendelkezik, továbbá magas szervesanyag tartalma miatt mezőgazdasági művelésre kiválóan alkalmas. Felszínközeli talajvíz hatására alakultak ki a mélyben sós alföldi mészlepedékes csernozjomok, a mélyben sós réti csernozjomok és a réti csernozjomok. Magasabb löszös felszíneken, ott, ahol a mélyen levő talajvíz nincs még semmilyen hatással a talajképződésre alföldi mészlepedékes csernozjom jött létre.

2.1.4.3. Erdőt talajok

Az erdőt talajok általában sekély termőréteggel rendelkeznek, egyes altípusok szélsőséges tulajdonságokkal rendelkezhetnek, például változó vízgazdálkodás, kedvezőtlen hőháztartás, extrém pH viszonyok. A barna erdőt talajok és a csernozjom barnaerdő talajok mezőgazdasági hasznosítása viszonylag kedvező.

2.1.4.4. Réti talajok

A folyamszabályozások előtt vízjárta, legmélyebb területeken találhatóak a réti talajok, ill. gyakoribbak a szikes talajok a kissé magasabb, rövidebb ideig vízborította felszíneken. A réti talajok humusztartalommal rendelkeznek, ezért tápanyagszolgáltató képességük kedvező, vízgazdálkodásukra az időszakos vízbőség jellemző. A művelhető réteg vastagsága változó, általában megfelelő. Szántóföldi hasznosításuk elsősorban a vízgazdálkodási tulajdonságok függvénye.

2.1.4.5. Szikes talajok

A szikes talajok főtípusába azokat a talajokat soroljuk, amelyek kialakulásában és tulajdonságaiban a vízben oldható sók döntő szerepet játszanak. Elsősorban a nátriumsók szerepe nagy a talaj tulajdonságainak alakításában. Ezek részben a talajoldatban oldott állapotban, részben pedig a szilárd fázisban, kristályos sók alakjában vannak jelen, vagy a nátrium ionos formában a kolloidok felületén adszorbeálva található.

A nátrium e három formájának mennyisége, minősége és aránya szabja meg a szikes folyamatok jellegét és a szikes talaj tulajdonságait. A szikesség mértékének növekedésével párhuzamosan csökken a talajok termékenysége, mert romlanak a fizikai és kémiai tulajdonságok és a növények termesztésének feltételei. A területen szikes talajjal elsősorban a mélyedésekben kell számolni, ezen területek nagy részén minimális a művelés mértéke.

2.1.5. Természetvédelem

Napjainkban egyre hangsúlyosabban vetődik fel a természeti adottságok humán értékei használatának igénye, a természetes élőhelyek, tájképi értékek védelmének szükségessége, természet-közeli állapotuk hosszú távú fenntartásának követelménye. Egyszerre kell a hasznosítás és a megőrzés – egyezővel a környezetgazdálkodás – szempontjait úgy ütköztetni, összehangolni, hogy a természeti adottságok és értékek, mint a közösség tulajdona, hosszú távon megmaradhasson, megújulhasson és szolgálhassa utódaink örömét és érdekeit. A fenntartható fejlődés elvét kell szem előtt tartani, tehát a jelenben meglévő erőforrásokat oly módon kell hasznosítani, hogy a jövő generáció számára is biztosított legyen az ezzel való gazdálkodás lehetősége.

2.1.5.1. Védett természeti értékek

A természeti értékek között kiemelkedő a Baktai-erdő, amely országos jelentőségű természetvédelmi terület (a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatósága kezelésében lévő több mint ezer hektárra kiterjedt erdősegből jelenleg 341 hektárnyi terület védett). Az itt őshonos fafajták (kocsányos tölgyes, tölgyes-gyertyános társulás) ritka természeti értékeket képviselnek. A Baktalórántházai kistérségben számos műemlék jellegű épület, többnyire templomok, kastélyok, kúriák találhatóak (baktalórántházai Dégenfeld-kastély, berkeszi Vay-kastély, nyírbronyi Jármy- Jordán-kastély, nyírkarászi földvár,

nyírkércsi Jármy-kúria, nyírmadai Papp-kúria, ramocsaházai Mikecz-kúria, apagyai, laskodi, ramocsaházai református templomok). Ezek az épületek az utóbbi évtizedekben vagy kihasználatlanok voltak, vagy ha funkcionáltak is valamilyen tevékenység folytatására, állaguk folyamatos megőrzése, karbantartása többnyire elmaradt, ebből kifolyólag állapotuk folyamatosan romlott, így ma már nagy költségekkel járó felújításra szorúlnak.

2.2. Település és épített környezet

2.2.1. Infrastruktúra

A nagyközség 1798 lakásából 40%-a rendelkezik telefon fővonallal, a vezetékes ivóvíz kiépítettség 100%-os, a vezetékes gázzal ellátott lakások aránya 70%. A belterületi utak több mint 96%-a burkolt. 2002 évben a településen 100%-os mértékben kiépült a szennyvízcsatorna hálózat, a szennyvíz tisztítás a mai környezetvédelmi előírásoknak megfelelő technológiával történik.

2.2.1.1. Úthálózat

Nyírmada az Északkelet-Nyírségben, Nyíregyházától mintegy 45 km távolságra található település. Jól megközelíthető a 41-es úton, területét átszeli a Nyíregyháza-Vásárosnamény vasútvonal. A község vasútállomással rendelkezik, de az autóbusz járatok is menetrendszerűek.

A kistérség az ország észak-keleti részén helyezkedik el Szabolcs-Szatmár-Bereg megye Nyíregyházától keletre eső részén, mintegy 40-50 km-re Ukrajnától, a szlovák illetve a román határtól. A térségen a 41. számú főútvonal halad keresztül Nyíregyháza- Vásárosnamény-Beregszász irányába, a 4. számú főút éppen csak érinti Berkesznél a kistérséget. A térség leginkább Nyíregyháza vonzáskörzetéhez tartozik, de szoros gazdasági kapcsolatok fűzik Kisvárdához és Mátészalkához. A kistérséget kettészelő 41. számú főúton jelentős nemzetközi áru- és személyforgalom bonyolódik Ukrajna és Románia irányába-irányából, sűrű az átmenő forgalom, de összességében még mindig az alacsony zajártalom és légszennyezettség jellemzi a térséget. A megyeszékhely elérési ideje közúton körülbelül háromnegyed óra, vonattal az út átlagosan 1,25 óra (Budapest közúton 3,5 óra, vasúttal több mint 4 óra alatt érhető el). Viszonylag élénk a forgalom a kistérség szomszédos vagy egymáshoz közeleső települései között. A térség belső kapcsolatrendszere az elmúlt években javult, a

településeket összekötő már meglévő mellékútvonalak jelentős mértékben lecsökkentik az utazási időt mind a térségközpont, mind a megyeszékhely felé. Mindezek ellenére a kistérség belső térkapcsolataira még mindig jellemző az úthálózat általános fejletlensége, a hiányzó összekötő utak, és az egymástól csak nagy kerülővel elérhető települések léte. A kistérséget jelenleg nem érinti autópálya, hozzá legközelebb a Nyíregyháza keleti határában végződő M3-as autópálya fekszik. Az M3-as autópálya megépítésével a térség külső elérhetősége javult. A kistérségben a tömegközlekedés infrastrukturális háttere nem mindenütt megoldott, és mind a közúti, mind a vasúti közlekedés kiszolgáló létesítményei (várótermek, buszmegállók, buszöblök) fejlesztésre szorulnak.

2.2.2. Köztisztaság, hulladékkezelés

A hulladék az ember mindennapi élete, munkája, gazdasági tevékenysége során keletkező, a keletkezés helyén feleslegessé vált, ott közvetlenül fel nem használható anyag, amelynek kezeléséről külön kell gondoskodni.

A hulladékok keletkezésük és fajtájuk szerint az alábbiak szerint csoportosíthatók:

- kommunális szilárd és folyékony hulladék
- termelési hulladék
- veszélyes hulladék

A hulladék gyűjtésével, ártalmatlanításával kapcsolatos tevékenységet a hulladék-gazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény alapján kell szervezni és végezni.

A hulladék „termelő” köteles gondoskodni a hulladékok előírás szerű gyűjtéséről, tárolásáról, a területéről történő kiszállításáról, valamint ártalmatlanításáról, melynek elsődleges célja, hogy megakadályozza a hulladék talajba, felszíni és felszín alatti vízbe és levegőbe jutását.

A településen keletkezett háztartási hulladék összetétele rendkívül inhomogén, nagy szervesanyag-tartalmú háztartási hulladék mellett tartalmaz még vegyes kerti és veszélyes hulladékot (növényvédőszeres göngyöleg, lejárt szavatosságú gyógyszer, használt elem, stb.) is, ezért elhelyezését rendkívüli gondossággal kell megoldani.

A rendszeres hulladékgyűjtésbe bekapcsolt lakások aránya magas. A hulladékgazdálkodás megyei rendszerének kidolgozatlansága miatt az egyes kistérségi, települési lerakók összessége nem alkot egy jól működő rendszert, így természeti ártalmak keletkeznek. Még a viszonylag rendezettebb

hulladéklerakó helyeken sincs megoldva a tartósan biztonságos tárolás és a csurgalékvíz ártalmatlanítása.

2.2.3. Épített környezet

A települési környezet az ember által mesterségesen kialakított anyagi rendszer, amelynek alapvető funkciója az ember mindennapi életéhez elengedhetetlen társadalmi szükségletek kielégítése.

A község polgárainak, a településre érkező vendégek, az átutazók közérzetét alapvetően befolyásolja a település közterületeinek, utcáinak állapota, tisztasága, rendezettsége.

Rendezett településkörnyezeti megjelenés, gondozott utcák jellemzik a települést. Összességében megfelelő a településkép.

A települési környezet állapotát jellemző tényezők:

- az épületek állapota, a települési infrastruktúra és a köztisztaság helyzete,
- az iparból és közlekedésből adódó légszennyezés,
- a közterületek állapotának elhanyagolása pénz hiányában,
- a települési zöldfelület aránya.

2.2.4. Lakosság (környezet-egészségügy)

Nyírmada napjainkra a lakosainak számát tekintve – stagnáló – kistelepülés képét mutatja, állandó lakosainak száma, 5034 fő. A településre jellemző a népesség elöregedése és lassú fogyatkozása.

2.2.5. Zaj- és rezgésterhelés

A zaj és rezgés elleni védelem követelményeinek teljesüléséhez a vizsgálati adatok ismeretében, illetve azok értékelését követően kerülhetnek meghatározásra azok az intézkedések és feladatok, melyekkel a meglévő káros mértékű terhelések csökkenthetők, illetve egyidejűleg új terhelések kialakulása megakadályozható.

A környezeti zajforrások közül – a zajforrások jellegének megfelelően – a következők vizsgálata szükséges:

- közlekedési jellegű zajforrások

A közúti közlekedés által okozott zajterhelés alapvetően a járműforgalom nagyságától, összetételétől, azok haladási sebességétől és a környezet beépítettségétől függ. A kialakuló zajterhelés nagyságát befolyásolja továbbá az útpálya kialakítása, az útburkolat minősége, az út emelkedése, és a zaj terjedésére hatással lévő egyéb körülmények.

- ipari (mezőgazdasági) jellegű zajforrások,

Az ipari üzemek zajkibocsátása különösen a lakóövezetbe ékelődött termelő üzemek esetében okoz a lakosok nyugalma zavaró zajhatást.

Fontos az egyes eltérő használatú övezetek (pl.: lakó, ipari) egymástól történő lehatárolása. A két övezet határán fásítás, zöldfelület kialakítása célszerű.

- Vendéglátó ipari jellegű zajforrások,

Az indokolatlan zajkibocsátást, - diszkó, zenés szórakozóhelyek, zene szolgáltatására alkalmas, valamint a kereskedelmi szolgáltató egységeknél üzemelő hangosító berendezések zajkibocsátását helyi rendeletben kell szabályozni.

2.2.6. A lakosság tudatformálása

A helyi lakosság környezethez való viszonya nem csupán a társadalmi és családi háttér függvénye, de befolyásolja a közösségi lét, illetve a települési és megyei önkormányzat környezeti stratégiája. Érdemes tehát részletesen megvizsgálni a lakossági véleményeket, illetve a társadalmi kezdeményezések célját és folyamatát. Ezzel képet kaphatunk arról, hogyan érdemes egy adott közösségben tájékoztató-tudatformáló stratégiánkat alakítani. Ebbe nem csupán a gyerek- és fiatalkori nevelés tartozik bele, hanem a közvetett, felnőttekre ható tudatformáló tevékenység is. Ez utóbbinak része a környezetvédelem területén kifejtett civil aktivitás indirekt hatása is. Az átalakuló igényekre válaszképpen fontossá vált, hogy nemcsak az egyén vagy a család szintjén, hanem a társadalom magasabb szintjein is megfogalmazódjon a mindennapi, rövid és hosszú távon tapasztalható környezeti gondokra való odafigyelés gondolata. Erre nem csupán környezetvédelmi szabályok, intézkedések bevezetésével van szükség, hanem folyamatos, tudatos szemléletformáló tevékenységgel is.

A község kiemelten figyelmet szentel a környezeti nevelés hatékonyságának növelésére, nemcsak a gyermekek estében, hanem a lakosság környezeti tudatosság széleskörű elsajátítása érdekében is.

3.Fenntarthatósági tervek és célok

3.1. *A települési környezet tisztasága*

A közvetlen települési környezet képezi az ember mindennapi életterét. A települési közterületek (utak, járdák, parkok állapota) rendezettsége, tisztasága, a megfelelő növényzet – elsősorban őshonos, tájbaillő fafajok felhasználásával - nagymértékben javíthatja az ott élők közérzetét. A tisztaság és a növényzet számottevően növeli az ingatlanok értékét is.

A szerepe van a káros környezeti hatások, a portterhelés a gáz állapotú szennyező anyagok és a zaj csökkentésében.

Cél: Kevesebb környezeti stresszhatást eredményező, jobb környezeti állapotjellemzőkkel rendelkező települési környezet kialakítása és fenntartása.

Feladat:

- Önkormányzatnak felül kell vizsgálni a rendeletben szabályozott közterületek tisztántartásának rendjét, rögzíteni mind a lakók, mind az önkormányzat kötelezettségét.
- A folyamatosan használaton kívüli, beépítetlen belterületi magáningatlanok rendben tartására, gondozására kötelezettség előírása.
- A településen közterület felügyelők felelősek a köztisztaságért, és annak érdekében, hogy még hatékonyabban elláthassa feladatát, növelni kell a műszaki-, tárgyi-, jogi-, és anyagi feltételeket. A szemetelőkkel szembeni hatékonyabb fellépés, tettenéréssel és bírság kiszabásával.
- A településen szemétyűjtők kihelyezéséről és folyamatos fenntartásáról gondoskodni kell. A kihelyezésnél és pótlásnál figyelembe kell venni a jelentkező lakossági igényeket. Ezzel a forgalmas közterületeken képződő hulladék kulturált gyűjtése és elszállítása megoldható. Továbbá szankciók érvényesítésével, tettenéréssel, pénzbírsággal kell megoldani a drága szemétyűjtő edényeket megrongálókat.

3.1.1. Csapadékvíz-elvezetés

Jelentős problémát okoz a megfelelő csapadékvíz elvezető rendszer hiányosságai. Jelen esetben nagyobb záporok esetében az utak szolgálnak vízelvezetőként. További probléma a meglévő vízelvezető árkok nem megfelelő állapota, mely sok esetben alkalmatlanná vált a csapadékvíz elvezetésére.

Cél: A kiépített és épülő csapadékvíz-elvezető rendszer fejlesztése, országos átlagot meghaladó állapot elérése, megfelelő karbantartás megvalósítása.

Feladat:

- Ki kell építeni a település teljes területén a csapadékvíz-elvezető és tisztító rendszert.
- A településen a csapadékvíz elvezetése szikkasztóárkokba történik, mely árkok karbantartásáról és tisztításáról folyamatosan gondoskodni kell.
- Az újonnan létesítendő, illetve a felújítandó utak tervezésekor ki kell térni a csapadékvíz elvezetésére is, és a kivitelezés során csak olyan útépitést hajthatnak végre, amelyben a csapadékvíz elvezető rendszert megnyugtatóan tudják kiépíteni.
- Csapadékvíz elvezető árokba szennyvizet, vagy állattartás hulladékait tartalmazó szennyvizet még előtisztítás után sem szabad bevezetni.

3.1.2. Zaj- és rezgés elleni védelem

A környezet általános védelméről szóló 1995 évi LIII. törvény 31. § szerint a zaj és rezgés elleni védelem keretében műszaki, szervezési módszerekkel kell megoldani:

- a zaj- és rezgésforrások zajkibocsátásának, illetve rezgésgerjesztésének csökkentését,
- a zaj- és rezgésterhelés növekedésének mérséklését vagy megakadályozását,
- a tartósan határérték felett terhelt környezet utólagos védelmét, valamint,

- a passzív akusztikai védelmet (intézkedési terv kidolgozása során) a tervezett fejlesztések és terület felhasználások zajvédelmi szempontú vizsgálata során.

Cél: A lakosság egészségvédelme, a településen pihenést, kikapcsolódást kereső vendégek nyugalma érdekében a környezeti zajok elfogadható szintre mérséklése.

Feladat:

- A meglévő zaj és rezgés források feltárása, pontos nyilvántartása, zajkibocsátási határérték megállapítása, a meglévő problémát okozó zajforrások kibocsátásának csökkentése, korlátozása, település zajtérképének elkészítése.
- Zaj- és rezgés elleni védelem bármely zajt kibocsátó létesítmény csak abban az esetben üzemeltethető, vagy építhető, illetve bármely tevékenység csak abban az esetben folytatható, ha az általa kibocsátott zaj mértéke a környezetben a vonatkozó rendelet szerinti határértéket nem haladja meg.
- A gazdasági területi és lakóterületi funkció megengedett zajterhelési határérték eltérése 10 dB. A zajhatás csillapítása érdekében a gazdasági terület határán belül egy 20 m széles, háromszintű, vegyes fajú, örökzöldeket is tartalmazó zajvédő cserje- és erdősávot javasolt telepíteni. A gazdasági területek körüli mezőgazdasági területek ne legyenek beépíthetők.
- Zajkibocsátással járó tevékenység (üzemlétesítés, felújítás, üzembe helyezés, építés) megkezdése előtt a területileg illetékes felügyelőségtől zajkibocsátási (emissziós) határérték megállapítását kell kérni és annak betartásáról gondoskodni kell.
- A közút zajcsökkentése passzív zajvédelmi intézkedésekkel érhető el (növénytelepítés, az út felőli védendő épületek nyílászáróinak zajvédő üvegezése).

3.1.3. Levegőtisztaságvédelem

Az utóbbi két évszázadban a földön a levegő összetétele jelentősen megváltozott, ugyanis egyes légköri nyomgázok és aeroszol részecskék légköri mennyisége világszerte rohamosan emelkedik. Az emberiség létfeltételeit is veszélyeztető következmények elkerülése csak nemzetközi összefogással lehetséges, amelyben Magyarországnak és a településnek is az arányos felelősség elve alapján kell szerepet vállalnia.

Az éghajlatváltozás kockázatát csak az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentésével lehetséges megelőzni. E gázok kibocsátása az energiatermelés, a közlekedés, egyes ipari tevékenységek és az intenzív mezőgazdasági termelés rovására írható, így a légkör védelme végső soron a nemzetgazdaságokat átszövő energetikai, közlekedési infrastruktúra, illetve a termelési-termesztési rendszerek fenntarthatóbb fejlesztését jelenti.

A globális folyamatok mellett helyi szinten nem az üvegházhatású gázok, hanem az emberi egészséget, az ökológiai rendszert és az épített környezetet is fenyegető légszennyező anyagok okoznak komoly gondokat. Ezek forrásai szintén az energetikai és más iparágak, a mezőgazdaság, a közlekedés, a szolgáltató ágazat, a lakossági fűtés – tehát antropogén eredetűek. Olykor a természet maga is nagymértékben hozzájárul a légszennyezéshez (vulkán kitörés, aszály, hévízforrások, stb.). A légszennyezők e csoportjának hatása általában jóval gyorsabban érzékelhető (napok, hetek, súlyos esetekben percek alatt), mint az üvegház hatású gázok esetében.

A légszennyező anyagok szilárd (por, korom, pernye), gáz (kéndioxid, nitrogén oxidok, kénhidrogén, ammónia, szénmonoxid, metán, alacsony forráspontú szerves anyagok) és gőz (üzemanyag gőzök, közepes és magas forráspontú szerves anyagok) lehetnek. A szilárd légszennyezőkhöz gyakran kötődnek az egészségre különösen káros szerves mikroszennyezők (policiklikus aromás vegyületek, dioxinok, oldószer-gőzök, stb.). Ezen anyagok egy része a légkörben rövid élettartamú, így csak a kibocsátási pont szűkebb környezetében (néhány 100 m – néhány km) van jelentős hatásuk. Ugyanakkor egyes anyagok (pl. savas oxidok) regionális, mások (freonok, perzisztens szerves vegyületek) globális szinten is kifejtik káros hatásukat.

A települési környezetvédelmi programban nagy figyelmet kell fordítani a légszennyezők e csoportjába tartozó anyagok csökkentésére is, mivel ezek lokálisan és rövidtávon hatnak mind a lakosság egészségi

állapotára, mind pedig az élővilágra és az épített környezetre.

A településen az ipar relatíve kisebb jelentőségű, így környezetterhelő tevékenység a közlekedés. A forgalom jelenleg rendszerint műszaki védelem nélkül érkezik a településre, s gyakorlatilag a járművezetők belátásán múlik a sebességcsökkentés. A közúti közlekedési kibocsátások alakulásában három tényező játszik fontos szerepet: az üzemanyag és a gépjármű-állomány minősége, valamint a gépjárműhasználat mennyisége.

Cél: A jó levegőminőség fenntartása, a település környezeti levegőminőségének javítása, különösen a NO_x, SO₂, és az ülepedő porszennyezés vonatkozásában.

- A község állandó növényborítottsággal nem bíró homokos textúrájú területein tervszerűen telepített erdősávokkal mérsékelni kell a szél okozta talajpusztulást (defláció) mértékét és a tulajdonosok művelési kötelezettségének fokozott mértékű ellenőrzésével a parlagterületek részarányát csökkenteni szükséges.
- A település belterületén lévő rendszeresen kezelt zöldfelület, park, virágágyás talaja megfelelő morzsás szerkezetű, de szerves anyagpótlásuk a változékony időjárás miatt folyamatosan szükséges.
- A zöldfelületek kitaposott növényzetét pótolni kell és az eredeti funkcióját helyreállítani, vagy valós igény esetén kiépített pormentesített utat, parkolót kell létesíteni.
- Jelentős porszennyező források a településen a burkolt úttest és a járda, illetve kerítés közötti növényzet nélküli területek, tisztítatlan járdák. Ezek rendben tartása érdekében érvényt kell szerezni az ingatlan tulajdonosok, használók ez irányú kötelezettségeire vonatkozó előírásainak, és kezdeményezni kell a növényzet nélküli felületek gyepesítését.
- A közterületen tárolt építési- és bontási anyagokat (homok, folyami sóder, bontási törmelék, stb.) takarással kell ellátni a porszóródás megakadályozása érdekében. A takarás alkalmazását a közterület-használati engedélyben kell előírni.

- A pollenszennyezés mértékének csökkentése érdekében a kezelt zöldfelületeken a kaszálást a virágzás előtt minden esetben el kell végezni. A közterületek fásítása és a fafajta váltás során a légszennyezés szempontjából kedvezőtlen hatású fafajok (nyárfa, nyírfa, platán) telepítését kerülni kell.
- A települési zöldfelületek mennyiségét és minőségi állapotát továbbra is fejleszteni szükséges.
- Rendeletben kell szabályozni, hogy a fűtési idény alatt a lakosság mely anyagokat használhatja fel fűtési célokra és melyeket nem. Ezzel a veszélyes anyagok égetését (pl. gumi, műanyag, stb.) kívánjuk meggátolni, és visszaszorítani.
- Megújuló energiaforrásokra való áttérés ösztönzése.
- Fosszilis energiahordozók hatékonyabb átalakítása (kis fajlagos szennyezőanyag-kibocsátású, korszerű tüzelőberendezések alkalmazásának támogatása).
- A káros kibocsátás csökkenését eredményező építőipari, építészeti megoldások megvalósításának támogatása, ösztönzése (passzív napenergia hasznosítás, hőszigetelés).
- Az avarégetés káros hatásának, a komposztálás hasznosságának propagálása, illetve az avarégetés rendjének, tiltásának szabályozása önkormányzati rendelettel.

3.2. Ivóvízellátás

A víz alapvető, pótolhatatlan lételeme minden élőlénynek. Az érintetlen vagy természetközeli állapotú tiszta felszíni vizek a biodiverzitás megőrzése szempontjából kiemelt jelentőségűek. A víz természeti erőforrásként is értékes. A felszíni és felszínalatti vizeket megannyi gazdasági tevékenységhez használják fel: turizmus, mezőgazdaság, ipar, bányászat és nem utolsósorban természetesen ezek az

ivóvíz legfőbb forrásai. A víz megújuló természeti erőforrás, azonban a 3. Víz Világ Konferencián (Kiotó, 2003. március) is megfogalmazásra került az utóbbi évtizedek azon jelentős felismerése, hogy nem körültekintő használata és a globális igények szakadatlan növekedése (népességnövekedés a gazdasági növekedés, fogyasztás, „életszínvonal” növelés kényszerével párosulva) következtében az egészséges édesvíz hiánytól szenvedő lakosság aránya rohamosan emelkedik, a fenntarthatóságot veszélyezteti, mitöbb, diplomáciai vagy akár fegyveres konfliktusok robbanhatnak ki a nem is oly távoli jövőben. Ennek elkerülése, érdekegyeztetés, a vízkészletek takarékosabb felhasználása érdekében számos globális kezdeményezés indult, mint pl. a „Water for Peace” – Víz a Békéért – program.

Cél: Ivóvízbázis védelme, a vízminőség javítása, a fenntartható vízkészlet-gazdálkodás megteremtése.

Feladat:

- A vízminőségi előírások betartása miatt a vízműben további vízkezelés, technológiai-korszerűsítés szükséges, ugyanis az újszabványoknak megfelelő vízminőség javítást a vízműnek meg kell oldani.
- A kutak területén védőterületek kijelölése szükséges a 123/1997. (VII.18.) Kormányrendelet alapján.

3.3. Energiagazdálkodás

Világszerte erős törekvés mutatkozik a megújuló energiaforrások hasznosítására, egyrészt a fosszilis energiahordozók felváltása, másrészt a környezeti kockázat csökkentése, harmadrészt pedig az energiaexport függőség csökkentése érdekében (az Európai Unió energiaexportja 70 %, amit 2010-ig 50%-ra kíván csökkenteni). A megújuló energiaforrások alkalmazása a terület- és gazdaságfejlesztés kiemelkedő fontosságú területe gazdasági, szociális és környezeti szempontból egyaránt. A hagyományos fosszilis energiahordozók (kőszén, kőolaj, földgáz) ára egyre inkább emelkedik és utóbbiak esetében a készletek kimerüléséhez közeledve hosszabb távon még erőteljesebben fog emelkedni, amivel a lakosság jelentős része képtelen lesz lépést tartani. Másrészt, a kőolaj és gázárak növekedése nyomást fog gyakorolni a kőszén felhasználás növelése irányában, amely a már ismert környezetvédelmi problémák (savas eső, pernye, stb.) ismételt súlyosbodásához vezet, amennyiben megfelelő alternatív energiaforrások fejlesztése nem történik meg. Az elkövetkező 1-2 évtized átmeneti

állapotnak tekintendő, amikor a hagyományos energiahordozók közül a legkisebb szennyezést okozó földgáz használatát célszerű növelni.

Feladat:

- A közvilágítás céljából működtetett hálózat rekonstrukciójakor vagy új hálózatok kiépítésekor, a hagyományos izzók, lámpák lecserélésekor törekedni kell az energiatakarékos nátrium lámpák és kompakt fénycsővek alkalmazására, illetve ezzel egyidejűleg a lámpatestek egységesítésére.
- A belterület gázenergia szempontjából ellátott, azonban külterületek gázellátását szorgalmazni kell.
- Fenntartható fejlődés szempontjából nélkülözhetetlen az alternatív energiaforrások előtérbe kerülése a hagyományos energiahordozókkal szemben. Az alternatív energiák közül elsősorban a geotermikus energia, vagyis a termálvíz jöhet szóba. Másodsorban számításba jöhet még a mezőgazdaságból származó biomassa, illetve a hulladék kezelés során hasznosítható biogáz energia nyereség céljából. Utána kell járni, hogy hol és milyen alternatív energiaforrást előállító üzemek épültek és azok milyen hatásokkal dolgoznak.
- Energiahatékonysággal, megújuló, alternatív energiaforrások alkalmazásával összefüggő ismeretek népszerűsítése, terjesztése, az iskolai oktatásba történő beillesztése, kampányok, tanfolyamok szervezése, kiadványok szerkesztése.

3.4. Zöldterület-gazdálkodás

Az épített környezet, azaz a település védelme, fenntarthatóvá, élhetőbbé tétele természetvédelmi, tájvédelmi, környezetegészségügyi és nem utolsósorban érzelmi-hangulati, mentális kérdés. Természetvédelmi kérdés abban a tekintetben, hogy hogyan illeszkedik az ökoszisztémába, mekkora térrészt foglal el és mekkorát használ fel. Tájvédelmi, tájésztétikai kérdés, hogy beleilleszkedik-e a tájszerkezetbe, vagy inkább további megbontását, feldarabolódását okozza. A település szerkezete, zöldfelület-rendszere, arculata nagyban meghatározza a lakosság hangulatát, egészségét, azaz döntően befolyásolja az életminőséget.

A település épített világa, az épületek, utak, műszaki létesítmények rendszere biztosítja a település

működőképességét, az egyes települési funkciók közti szükséges kapcsolatokat.

Cél: Kevesebb környezeti stresszhatást eredményező, jobb környezeti állapotjellemzőkkel rendelkező települési környezet kialakítása és fenntartása.

Feladat:

- A fák a zöldfelületi rendszer legfontosabb elemeit alkotják, és környezetvédelmi szempontból is domináns a szerepük.
- A település jól fásítottnak számít, azonban a fajok összetételét, arányát a következő években folyamatos munkával módosítani kell a megfelelő irányba (Egyes fajok arányának csökkentése, mások növelése, betegségre érzékeny fajok elhagyása, gyümölcsfák tiltása).
- A közterületek gondozása (legalább évente két-háromszori kaszálás, évenként nyesés), a település körül a legveszélyeztetettebb részekben (utak széle, hulladéklerakásnak kitett területek, stb.) függetlenül a terület jellegétől.
- Kertek, más ingatlanok tulajdonosainak kötelezése a gyommentesítésre.
- Az eltávolított biomassza szelektív gyűjtése, komposztálása.
- A fejlesztések során a fában szegény területeket kell előnyben részesíteni.
- A zöldfelület fejlesztésében fokozott hangsúllyal szerepelnek a települési kis terek, amelyek potenciálisan a településképre jellemző, csendes pihenőparkok kialakítását, fejlesztését teszik lehetővé.
- Magánházak előtti terület gyepesítése és védelme, szabályozni az ok nélküli gyep kiirtást.
- Fagazdálkodás, fakivágásokat szigorúbban ellenőrizni. A fakipusztulásokat meg kell vizsgálni.

3.5. Természeti és építészeti értékek védelme

Az országos és helyi védettség alatt álló természeti értékek védelme, a mű- emlékek, régészeti előhelyek, a településszerkezet és a településkép védelme. Ezek állagmegóvásán túl törekedni kell a védett értékek körének bővítésére.

Cél : az országos és helyi jelentőségű védendő értékek feltárása; a védett és védendő értékek állagának megóvása, társadalmi elismertségük növelése; a természetvédelem igényeinek szem előtt tartása a már elhatározott vagy tervezett térségfejlesztési programoknál (pl. úthálózati, iparterületi és közműves fejlesztési elhatározások).

Feladatok:

- A helyi és országos védettségű értékek állagának megóvása, fenntartása és a természetvédelmi területek bővítése, a védelem kiterjesztése.
- Az értékek állapotának és a változásoknak nyomon követésére együttműködés kialakítása a természetvédelemben érdekelt/érintett szervezetekkel.

3.6. Helyi közlekedésszervezés

Az EU új közlekedésfejlesztési irányelve kimondja, hogy át kell gondolni a közlekedési infrastruktúrák rendszerét, és törekedni kell a meglévő hálózatokon, a meglévő feltételek javításával, környezetkímélő módon megoldani a gazdaság szállítási, és személyforgalmi igényét. Az utak vonatkozásában a szélességnél figyelembe kell venni a távlati közművesítést (vízvezeték, földkábel) a csapadékvíz- elvezetést.

Feladat:

- Meglévő útszakaszok, belterületi utak korszerűsítése, biztonságossá tétele és karbantartása.
- Új útszakaszok tervezése és építése a környezet- és természetvédelmi szempontok figyelembe vételével.
- A kerékpáros és gyalogos közlekedés népszerűsítése és feltételeinek javítása.
- Elkerülő út építése.
- Az előírt sebesség betartását elősegítő műszaki megoldások kialakítása .

- A biztonságos gyalogosközlekedés elősegítése (járdák, gyalogátkelőhelyek létesítése).
- A közlekedés környezeti hatásait (zaj, por) mérséklő növényzet telepítése.

3.7. Az épített környezet védelme

A település szerkezete, zöldfelület-rendszere, arculata nagyban meghatározza a lakosság hangulatát, egészségét, azaz döntően befolyásolja az életminőséget.

A település épített világa, az épületek, utak, műszaki létesítmények rendszere biztosítja a település működőképességét, az egyes települési funkciók közti szükséges kapcsolatokat.

Cél: A településkép harmóniájának fokozott védelme.

Feladat:

- A veszélyeztetett lakások, lakóépületek állapotát fel kell mérni, és rendbehozatalához megfelelő stratégiát kell kidolgozni.
- Az esztétikai, történeti és hagyományos, településközpontú szempontokat figyelembe vevő felújítási módszerek és programok megvalósítása a településkép kedvező befolyásolására.
- Térségi összefogással a turisztikai erőforrásainkat és vonzerőnket hasznosítani kell.
- A község teherbíró képességét (fizikai, gazdasági, ökológiai, pszichológiai) teljes mértékben ki kell használni, de nem szabad túllépni.
- A közcélú létesítmények és környezetük fenntartását, kulturált kialakítását az üzemeltetőkkel közös programban kell összefoglalni, elkészíteni és megvalósítani.
- Egységes, környezetbe illeszkedő hirdető- és útbaigazító tábla rendszer alkalmazása.

4. A célok eléréséhez szükséges intézkedési program

4.1. Szervezéssel, intézkedéssel megoldható feladatok

1. A község jelentős nagyságú homokos területein tervszerűen telepített erdősávokkal mérsékelni kell a szél okozta talajpusztulás (defláció) mértékét és a tulajdonosok művelési kötelezettségének fokozott ellenőrzésével és hatósági intézkedéssel a parlagterületek részarányát csökkenteni szükséges.
2. A közterületen tárolt építési-bontási anyagokat takarással kell ellátni a porszóródás megakadályozása érdekében.
3. Figyelemmel kell kísérni, hogy az állattartó gazdaságok a környezetvédelem szempontjából megfelelően kezelik a termelés során keletkezett mellékanyagok elhelyezését, hasznosítását. Továbbá a belterületi állattartás jogszabályi környezetét felül kell vizsgálni, szigorítani.
4. Rendeletben kell szabályozni, hogy a fűtési idény alatt a lakosság mely anyagokat használhatja fel fűtési célokra és melyeket nem.
5. A közcélú létesítmények és környezetük fenntartására és kulturált kialakítására programot kell kidolgozni, és megvalósítani. Jogszabályi környezet felülvizsgálata, helyi rendelet szigorítása, határozottabb fellépés, szankcionálás.
6. El kell készíteni a helyi védelemre méltó természeti értékeink állapot-felvételét, ennek alapján ki kell munkálni a területek kezelési és fenntartási szabályait.

7. A településre jellemző, még fennmaradt táji értékek védelmét, a településrendezési tervben érvényesíteni kell.
8. Tájékoztatni kell a lakosságot, az építési és bontási hulladékok illegális lerakásának megelőzésére.
9. A környezetvédelmi ismeretek terjesztése érdekében az iskolai képzés segítésére ismeretterjesztő kiadvány térítése az általános iskola számára. Szakmai segítség biztosítása az oktatók részére.
Jeles környezetvédelmi akciók keretében szervezett iskolai programok támogatása. A környezettudatos szemlélet, életmód fejlesztése.
10. A helyi médiában induljon rendszeres környezeti tudatot erősítő, a helyi környezeti értékeket bemutató és megóvásuk módjairól tájékoztató sorozat.
11. A Környezetvédelmi Programban meghatározott feladatok végrehajtásához egységes környezetvédelmi rendeletet kell alkotni, zöldfelület gazdálkodási tervet kell készíteni.

Határidő: folyamatos

Felelős: polgármester

4.2. Településüzemeltetési többletköltséggel járó feladatok

1. A község belterületén lévő számos, rendszeresen kezelt zöldfelület, virágágyás talajának felújítása, szerves anyag pótlása.
2. Szilárd burkolatú utak, terek, parkolók rendszeres takarítása, locsolása, az útszegély melletti földanyag eseti eltávolítása – a község teljes területén – a porszennyezés csökkentése érdekében.
3. A településen a csapadékvíz elvezetése szikkasztóárkokba történik, mely árkok karbantartásáról és tisztításáról folyamatosan gondoskodni kell.
4. A pollenszennyezés mértékének csökkentése érdekében a kezelt zöldfelületeken a kaszálást a növényzet virágzása előtt minden esetben el kell végezni. A közterületek fásítása során légszennyezés szempontjából kerülni kell a kedvezőtlen hatású fajok telepítését.
5. Felmérés készítése annak érdekében, hogy szükséges-e hulladékgyűjtő edényzet kihelyezése a nagyobb forgalmú, frekventált helyeken.
6. Az illegális szemétkerakó-, és szennyező anyag ürítési helyek felszámolása, a tevékenység tiltásának táblával jelölése.
7. A termékdíjas hulladékok teljes körére kiterjedő szelektív hulladékgyűjtési rendszer kidolgozása és megvalósítása.
8. A háztartási hulladékban lévő veszélyes hulladékok szelektív gyűjtési rendszerének teljes körű kiterjesztése.
9. A zöldfelületek kitaposott növényzetét pótolni kell és az eredeti funkcióját helyreállítani.

Határidő: folyamatos

Megvalósítás: Az éves költségvetési lehetőségek függvényében.

Felelős: polgármester

4.3. Beruházási és fejlesztési forrásokat igénylő feladatok

1. A lakosnál komposztálásra alkalmas edényzet kihelyezése a háztartási hulladékban jelenlévő szerves anyag mennyiség csökkentése céljából.
2. Az ivóvíz minőségének felülvizsgálata, megfelelő kezelő rendszer tervezése.
3. Önkormányzati utak minőségének javítása.

Határidő: folyamatos

Megvalósítás: költségvetési lehetőségek mértékében

Felelős: polgármester

4.4. Nagyberuházások megvalósítását igénylő feladatok

1. Az ivóvíz minőségének javítására megfelelő kezelő rendszer kiépítése.
2. A biztonságos gyalogosközlekedés elősegítése (járdák, gyalogátkelőhelyek létesítése).
3. Települési, vagy intézményi szinten megvalósítható alternatív energiaforrások felhasználási lehetőségeinek számbavételét követően utána kell járni, hogy milyen alternatív energiaforrást előállító üzemek épültek az országban és azok milyen hatásokkal dolgoznak. A megtérülő projekt kidolgozása, majd megvalósítása.

Határidő: folyamatosan vizsgálni kell a megvalósítás pályázati lehetőségeit és az egyéb külső forrásbiztosítás lehetséges módzatait

A program pénzügyi igényei és a forrásbiztosítás lehetőségei:

A program megvalósításának pénzügyi igényei messze meghaladják az önkormányzat lehetőségeit. A legjelentősebbnek tekinthető fejlesztési igények több százmilliós beruházási eszközt igényelnek. Mindezek megvalósítása központi források igénybevétele nélkül lehetetlen. A központi források igénybevételenek előfeltétele, hogy a beruházások előkészítése saját erőből történjen, és ezzel megteremtődjön a pályázatok beadásának feltétele. A központi alapoknál erősödő gyakorlat, hogy egyre inkább csak a megvalósulás fázisában támogatnak beruházásokat.

Az Európai Unióban a környezetvédelmi infrastrukturális ellátottság fejlesztése jelentős prioritásokat élvez, így viszonylag magas központi támogatottság mellett valósíthatók meg a település hosszú távú igényeit kielégítő alapvető környezetvédelmi beruházások.

Környezetvédelmi program végrehajtása:

A képviselő-testület

- a) biztosítja a végrehajtás feltételeit
 - személyi, szervezeti feltételek
(polgármesteri hivatal, bizottság, helyszíni bírságotlás stb.)
 - anyagi-dologi feltételek
(Környezetvédelmi alap, pályázatok, céltámogatások stb.)
- b) figyelemmel kíséri a környezetvédelmi programban meghatározott feladatok megoldását
(évente egyszer testületi ülésén megtárgyalja a tapasztalatokat; beszámoltatja a környezetvédelemmel foglalkozó bizottságát; stb.)
- c) a programban meghatározott feladatokat a helyi rendezési tervek jóváhagyása során, illetve más helyi testületi határozatok meghozatalánál - szükség esetén önkormányzati rendelet megalkotásával - kell végrehajtani.

Prioritások felállítása

A település környezetvédelmi helyzete a mutatkozó negatívumok ellenére is az országos átlagnak megfelel. A település előtt álló tennivalók közül ki kell emelni az alábbiakat, melyek sarokkövei a község környezetvédelmi programjának:

1. Fontos feladat a lakosság, ezen belül kiemelten a tanuló ifjúság környezet- és természetvédelmi ismereteinek fejlesztése.
2. A község belterületén lévő számos, rendszeresen kezelt zöldfelület, virágágyás talajának felújítása, szerves anyag pótlása.
3. Természeti értékek számbavétele, megóvása, fenntartása, helyreállítása.
4. A pollenszennyezés mértékének csökkentése érdekében a kezelt zöldfelületeken a kaszálást rendszeresen el kell végezni, illetve a környező parlagon hagyott területek gyommentesítését meg kell oldani.